

Startnotitie Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat 2.0

Provincie Utrecht

13.02.2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Urgentie	3
1.2	Een nieuw energiesysteem (met nieuwe sturing)	3
1.3	Aanpak provincie Utrecht op netcongestie	3
1.4	Doel en strekking startnotitie P-MIEK 2.0	4
1.5	Totstandkoming en leeswijzer	5
2.	Provinciaal Meerjarenprogramma Energie en Klimaat (P-MIEK 2.0) Utrecht	5
2.1	De opgave	5
2.2	Doel en resultaat van de P-MIEK 2.0	6
2.3	Scope	7
2.3.1	Samenhang Energievisie en P-MIEK	7
2.4	Wisselwerking andere (ruimtelijke) beleidsplannen	8
2.5	Formele status P-MIEK en daaruit volgende rol PS	9
3.	Governance en samenwerking	10
3.1	Samenwerking/rolverdeling op integraal programmeren	10
3.2	Besluitvorming Integraal Programmeren	11
4.	Uitwerking stappenplan	12
4.1	Stappenplan en planning	12
4.2	Uitwerking per stap	13
5.	Bijlage	17
5.1	BIJLAGE 1- Aanpak opstellen programma onder omgevingswet	17

1. Inleiding

1.1 Urgentie

Nederland heeft als een van de deelnemende landen aan het internationale klimaatakkoord zichzelf als doel gesteld om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten, met zelfs een streven van 60% vermindering. In 2050 moet de totale uitstoot van broeikasgas met 95% zijn afgenomen. Het energiesysteem als geheel moet zelfs helemaal CO₂-neutraal zijn.

De provincie Utrecht conformeert zich aan de landelijke doelstellingen; in de omgevingsvisie wordt als doel gesteld dat de provincie Utrecht zo snel als mogelijk, en uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal moet zijn. Als tussendoel wordt gesteld dat in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt. Deze ambitie lijkt echter achterhaald te zijn door de landelijke ambitie om in 2035 alle elektriciteit duurzaam op te wekken. In het meest recente coalitieakkoord staat het ambitieuze streven om al in 2040 een klimaatneutrale energievoorziening te realiseren. Dit kan alleen bereikt worden door forse netuitbreidingen van bestaande-, toevoeging van nieuwe- en een goede optimalisatie en integratie van alle energiesystemen. De P-MIEK 2.0 draagt bij aan de Utrechtse Klimaataanpak: "Naar netto nul". De daarin genoemde afspraken kunnen alleen gehaald worden als de toekomstige energie-infrastructuur de verduurzaming van de klimaattafels in voldoende mate faciliteert.

1.2 Een nieuw energiesysteem (met nieuwe sturing)

Om aan de CO₂-reductie doelstellingen te voldoen, wordt binnen de verschillende Utrechtse sectoren hard aan verduurzaming gewerkt. Ten eerste wordt ingezet op de besparing van energie; alle energie die niet gebruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden. Daarnaast wordt er gewerkt aan de realisatie van hernieuwbare opwek op land, een CO₂-emissiearme en circulaire industrie, verduurzaming van de gebouwde omgeving (via collectieve of individuele warmteoplossingen), netbewuste nieuwbouw en duurzame mobiliteit. Al deze ontwikkelingen leggen een grote druk op het huidige elektriciteitssysteem en ook de vraag naar alternatieve en duurzame energie(-infrastructuur), zoals warmte en duurzame gassen, neemt hard toe.

Samen met de behoefte aan meer, en nieuwe vormen van, energie-infrastructuur, komt ook de behoefte aan een aangepaste manier van sturen voor de ontwikkeling - en het gebruik van, dit systeem. Wanneer benodigde uitbreiding/verzwaring van de infrastructuur niet overal tijdig gerealiseerd kan worden, is het belangrijk de keuze te maken waar te investeren o.b.v. maximale maatschappelijke waarde. Dit wordt mogelijk gemaakt door regionale/provinciale samenwerking op integraal programmeren.

Programmeren van het regionale energiesysteem (P-MIEK)

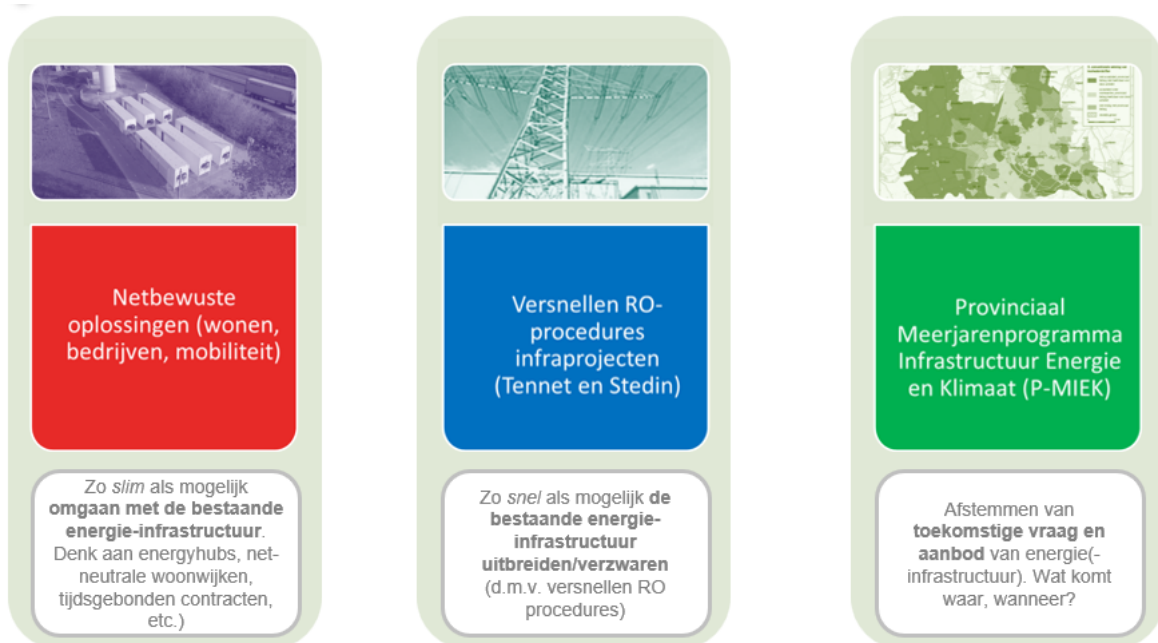
Integraal programmeren betekent het afstemmen van de verduurzaming van gebruikerssectoren (wonen, werken, mobiliteit) en ruimtelijke ontwikkeling (nieuwbouw en uitbreiding bedrijventerreinen) op de ontwikkeling van energie-infrastructuur (inclusief opslag en conversie). Daarmee gaat integraal programmeren nadrukkelijk niet om het ophalen van een wensenlijstje bij de verschillende sectoren en die indienen bij de netbeheerders. Niet alles kan altijd, overal. Het energiesysteem maakt door integraal programmeren wel die ontwikkelingen mogelijk, die maatschappelijk het meest urgent zijn.

1.3 Aanpak provincie Utrecht op netcongestie

De Provincie Utrecht werkt over 3 sporen aan de aanpak energie-infrastructuur. Twee daarvan behelzen de aanpak op netcongestie en gaan over elektriciteit(infrastructuur). Het spoor P-MIEK is

geen onderdeel van de aanpak op netcongestie, maar het enige langetermijn spoor. P-MIEK behelst meer dan alleen de elektriciteitsinfra, maar gaat over alle vormen van energie.

- *Spoor 1 – Netbewuste oplossingen:* uitgaande dat de beschikbaarheid van energie(infrastructuur) op korte termijn een gegeven is, hoe kan je zo slim als mogelijk omgaan met deze beperkte capaciteit? Denk aan lokale energyhubs, netbewust bouwen, tijdsgebonden contracten, etc.
- *Spoor 2 – Versnellen RO-procedures:* Op termijn zijn er in alle scenario's uitbreidingen nodig aan energie-infrastructuur. Typisch wordt er over een project 2/3 van de tijd afgestemd in de voorbereiding (vergunningen, ruimtelijke inpassing, eventuele rechtelijke procedures, etc.) en 1/3 gebouwd. In de bouwfase zit weinig potentie voor versnelling, in de afstemmingsfase wel. M.n. rondom het versnellen van RO-procedures.
- *Spoor 3: Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat:* Het enige spoor dat zich niet richt op het oplossen van netcongestie (op de korte termijn). D.m.v. een Energievisie en P-MIEK komen we tot een efficiënte inzet van bestaande en nieuwe netinfrastructuren, op de middellange tot lange termijn. Hiermee kan ook netcongestie op lange termijn voorkomen worden.

Figuur 1: Integraal Programmeren een van de sporen binnen aanpak netcongestie

1.4 Doel en strekking startnotitie P-MIEK 2.0

Deze startnotitie beschrijft de benodigde nauwe samenwerking om tot een programmering te komen, tussen provincie Utrecht, netbeheerders Stedin en TenneT en gemeenten en regio's. De startnotitie dient daarmee voor alle deelnemende partijen ook als een commitment aan de overeengekomen samenwerkings- en besluitvormingsafspraken.

Alle provincies hebben in juni 2023 een eerste P-MIEK opgeleverd, zo ook de provincie Utrecht. Deze eerste P-MIEK was een waardevolle verkenning van de samenwerking (tussen provincie, netbeheerders, gemeenten en regio's) en het leren spreken van elkaars taal. De P-MIEK 1.0 projecten stonden echter al in de Investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders en er is geen onderliggende prioritering aangebracht. De eerste P-MIEK was daarmee beleidsneutraal.

De verwachting is dat de P-MIEK 2.0 niet beleidsneutraal zal zijn. Middels prioritering kunnen bepaalde projecten een zwaardere weging krijgen in het IP van de netbeheerders en daarnaast kunnen er nieuwe projecten ter verkenning aangedragen worden, voor de periode na de IP zichtstermijn (2026-2035). Daarnaast zal de P-MIEK 2.0 over *alle vormen* van grootschalige energie(infrastructuur) gaan en niet alleen over elektriciteit (zoals bij de P-MIEK 1.0).

1.5 Totstandkoming en leeswijzer

Deze startnotitie is opgesteld door de provincie Utrecht, in nauwe afstemming met de deelnemers van het kernteam P-MIEK (naast de provincie, netbeheerders Stedin en TenneT, gemeenten Utrecht en Amersfoort en de regio's U10, Amersfoort en Food Valley. Deze ambtelijke samenstelling spiegelt de bestuurlijke samenstelling van de Energy Board).

De startnotitie zoomt eerst in op de opgave, doel en afbakening van integraal programmeren (Hoofdstuk 2). Vervolgens wordt in Hoofdstuk 3 ingegaan op de voorgestelde governance en samenwerking. Tot slot wordt een duiding van het stappenplan integraal programmeren gegeven, inclusief een uitwerking van de Utrechtse aanpak, per stap (Hoofdstuk 4).

2. Provinciaal Meerjarenprogramma Energie en Klimaat (P-MIEK 2.0) Utrecht

2.1 De opgave

In het meest recente coalitieakkoord van de provincie Utrecht (2023-2027) staat de ambitieuze doelstelling om in 2040 een klimaatneutrale energievoorziening te hebben. En hoewel 2040 als erg ver weg klinkt, is dat in het domein van energie-infrastructuur overmorgen. Neem alleen al de doorlooptijd van 7-12 jaar, om een 380 kV hoogspanningsstation te realiseren. Om deze ambitieuze doelstelling te bereiken, met een (nationale) tussendoelstelling in 2030 om 55% minder CO₂ uit te stoten, zijn grootschalige veranderingen aan het energiesysteem nodig. Niet alleen het huidige elektriciteitsnet moet verzaard en uitgebreid worden. Hoe meer onze energievoorziening wordt ingevuld met duurzame energie, hoe meer behoefte er zal zijn aan energieopslag, -conversie en transport aan duurzame gassen. Daarnaast zal er meer gestuurd moeten worden op de locaties van opwekvoorzieningen; het ruimtelijk koppelen van vraag en aanbod heeft daarbij de voorkeur. Het energiesysteem van de toekomst zal veel minder gecentraliseerd zijn. Lokale en/of slimme oplossingen zoals buurtbatterijen, conversie van de ene energievorm in de andere of capaciteitsberperkende contracten zullen dominant worden in het energiesysteem van de toekomst.

Er is een nieuwe manier van afstemmen nodig tussen de betrokken partijen (provincie, gemeenten en netbeheerders); een manier die gemeenten en provincie de mogelijkheid geeft mee te denken over de maatschappelijke waarde van de investeringen in energie-infrastructuur. Deze nieuwe manier van samenwerken tussen (lokale) overheden en netbeheerders is verkend bij het opstellen van de P-MIEK 1.0. Op deze ervaring zullen we bij het opstellen van de P-MIEK 2.0 voortbouwen, waarbij de meeste winst zal zitten bij het opstellen van een provinciale energievisie die zal helpen om inzicht te krijgen in de (gewenste) ontwikkeling van energievraag en -aanbod na 2030, en de ontwikkeling en toepassing van een afwegingskader, waarmee prioritaire infraprojecten zullen worden geïdentificeerd. Het P-MIEK 2.0 geeft daarmee een overzicht van energie-infrastructuurprojecten van regionaal belang; deze projecten dragen het meeste bij aan het realiseren van de energievisie en faciliteren het halen van de

regionale klimaatdoelstellingen, voor zover schaarste op het gebied van menskracht, materiaal en geld dat toelaten.

Integraal programmeren biedt een aantal mogelijkheden; het voegt een democratische legitimering toe aan de keuzes van netbeheerders. Netbeheerders maken in hun IP's en masterplannen al de keuze over welke projecten worden uitgevoerd maar kunnen/mogen in die keuzes geen keuzes maken over welke sectorale ontwikkelingen maatschappelijk prioritair zijn. Die rol kan het P-MIEK vervullen. Daarnaast biedt het de kans om o.b.v. betere prognoses (stap 1 – verkrijgen van inzicht is daar belangrijk in) investeringskeuzes te maken.

2.2 Doel en resultaat van de P-MIEK 2.0

Integraal programmeren heeft een 'korte' termijndoel (7-10 jaar horizon) en een lange termijndoel (richting 2050):

- Op de korte termijn (d.w.z. de tweede helft van de zichtstermijn van de investeringsplannen van de netbeheerders, 2024-2033) zal de P-MIEK 2.0 energie-infrastructuurprojecten aandragen, die maatschappelijke ontwikkelingen faciliteren van prioritair belang. Dit heet de P-MIEK projectenlijst. Deze projecten krijgen een zwaardere weging in de investeringsmethodiek van de netbeheerders (zie tekstkader onder)
- Op de langere termijn (d.w.z. voorbij de zichtstermijn van de investeringsplannen van de netbeheerders) zorgt de P-MIEK 2.0 voor een concretisering in energie-planologie. Dit gebeurt op twee manieren:
 - o Dankzij de structurerende keuzes die in de Energievisie (een tussenproduct van de P-MIEK 2.0) gemaakt worden, kunnen de scenario's waar de netbeheerders mee werken aangescherpt worden. Dit leidt tot scherper zicht op welke energieinfrastructuur waar, wanneer nodig is
 - o Doorbreken kip/ei¹ probleem: Door naar verwachte (ruimtelijke/economische) ontwikkelingen te kijken, kunnen hotspots van energievraag en -aanbod gedefinieerd worden. De P-MIEK 2.0 zal binnen deze hotspots bepaalde infrastructuurprojecten definiëren, die nader verkend/uitgewerkt zullen gaan worden. De ontwikkeling van deze infrastructuurprojecten heeft een sturende werking op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze hotspot. Ruimtelijke ontwikkelingen zullen zich, mede, gaan vormen naar de toekomstige energieinfrastructuur.

Door het proces rondom integraal programmeren op een participatieve manier in te richten (participatief tussen de betrokken stakeholders, d.w.z. provincie, gemeenten, regio's en netbeheerders), zullen deze beslissingen over de ontwikkeling van het energiesysteem op veel draagvlak kunnen rekenen bij alle partijen die het aangaat (netbeheerders, gemeenten en provincie).

¹ Het kip/ei probleem van energieplanologie: netbeheerders wachten met de planning van infrastructuur op de verduurzamings-/groeiplannen van de sectoren en sectoren wachten met verduurzamingsplannen tot duidelijk is welke energie(infrastructuur) wanneer beschikbaar is.

Het *resultaat* van integraal programmeren is driedelig:

- 1) Een Energievisie, die structurerende keuzes geeft over de ontwikkeling van energievraag en -aanbod in de provincie Utrecht.
- 2) Een afwegingskader, waarmee energie infrastructuurprojecten gescoord en gewogen kunnen worden, o.a. met maatschappelijke waarde als criterium.
- 3) Een prioritaire projectenlijst. Deze projectenlijst kan projecten bevatten die zowel tijdens, als na de investeringsplannen van de netbeheerders vallen. Deze projectenlijst kan projecten omvatten over alle energiedragers, en ook opslag en conversie.

De waarde van P-MIEK in de investeringsmethodiek van de netbeheerders

Het gezamenlijke programmeringsproces van de PMIEK resulteert in een overzicht van energie-infrastructuurprojecten van regionaal belang die het meest bijdragen aan het realiseren van de regionale energievisie en de regionale klimaatdoelen. De PMIEK kent daarmee een maatschappelijke waarde toe aan deze infrastructuurprojecten die vervolgens door alle netbeheerders wordt meegenomen in hun investeringsmethodiek door deze een hogere waarde toe te kennen waardoor deze hoger 'scoren' in de portfolioplanning. Publieke belangen krijgen zo een grotere rol in de afweging waar en- wanneer (nieuwe) energie-infrastructuur wordt gerealiseerd. Andersom spannen provincies zich in om PMIEK-projecten versneld in te (laten) passen in ruimtelijke plannen en vergunningsprocedures te versnellen.

Het P-MIEK wordt elke twee jaar herijkt. De projecten die nu benoemd worden, kunnen de komende jaren worden aangescherpt, geconcretiseerd of bijgesteld worden.

2.3 Scope

Integraal programmeren vindt plaats in wisselwerking met de twee andere sporen van de provinciale aanpak op energie infrastructuur (zie hoofdstuk 3.2). Integraal programmeren is wel het enige spoor dat niet gericht is op het oplossen van netcongestie op de korte termijn, maar op het in de toekomst voorkomen van nieuwe situaties van acute netcongestie, zoals we die nu kennen.

Integraal programmeren richt zich op alle vormen van energie(-infrastructuurprojecten). De invloedssfeer van integraal programmeren is enerzijds gedurende de doorlooptijd van de huidige IP's van de netbeheerders (2024-2033) door het benoemen van maatschappelijk prioritaire infrastructuurprojecten. Anderzijds kijkt de P-MIEK over de zichtstermijn van de netbeheerders heen om voorbij 2033 grootschalige, sturende infrastructuurprojecten te benoemen.

2.3.1 Samenhang Energievisie en P-MIEK

Zowel het opstellen van de Energievisie, als de P-MIEK is onderdeel van de aanpak integraal programmeren. Integraal programmeren gaat over de (lange termijn) inrichting van het regionale energiesysteem. Deze aanpak is opgesteld door het ministerie van EZK, in samenspraak met het IPO, VNG en Netbeheerder Nederland (NBNL). Alle 12 provincies zijn door het ministerie van EZK gevraagd om met integraal programmeren aan de slag te gaan.

In algemene zin zal de Energievisie structurerende keuzes maken over de gewenste inrichting van het Utrechtse energiesysteem van de toekomst. Denk bij een structurerende keuze aan bijvoorbeeld de beoogde rol van waterstof in de Provincie Utrecht. In de P-MIEK zullen deze keuzes vertaald worden

in een afwegingskader (samen met de criteria ‘realiseerbaarheid’ en ‘systeemtoets’) en zullen ontwikkelvarianten voor de ontwikkeling van het regionale energiesysteem a.d.h.v. dit afwegingskader gescoord worden. Daarmee borduurt de P-MIEK dus voort op de structurerende keuzes van de Energievisie. Meer informatie over het opstellen van de Energievisie en P-MIEK 2.0 vindt u in de respectievelijke startnotities (zie bijlage).

Onderstaande tabel geeft op hoofdlijnen de opzet en karakteristieken van de Energievisie en de P-MIEK aan. Onderdeel van het opstellen van een P-MIEK is dat er een afwegingskader ontwikkeld wordt. Dit afwegingskader zal gebruikt worden om prioritaire energie-infrastructuurprojecten mee te identificeren.

	Energievisie	Afwegingskader (onderdeel) PMIEK 2.0	PMIEK 2.0
Inhoud	Visie op Energiesysteem (opwek, gebruik en opslag) richting 2050	Afwegingskader voor planning energie infrastructuur	Energie infrastructuur richting 2050 en welke ruimtelijke ontwikkelingen door deze E-infra gefaciliteerd worden
Invloed op	PMIEK 2.0, Omgevingsvisie, programmaplan Energietransitie 2025-2029	PMIEK 2.0.	Investeringsplannen netwerkbeheerders
Belangrijkste spelers	Gemeenten (en netwerkbeheerders)	Gemeenten (en netwerkbeheerders)	Netwerkbeheerders (en gemeenten)
Uitkomst	Structurerende keuzes voor hele energiesysteem in provincie Utrecht	Een afwegingskader voor selectie prioritaire energie-infrastructuur	Prioritaire energie-infrastructuurprojecten
Aard	Strategisch beleid	Strategisch beleid	Ruimtelijk beleid, omgevingswetprogramma
Rol PS	PS stelt vast; Leidende Principes in maart '24, Energievisie in september '24 (juli '24 GS)	PS stelt vast, september '24	PS wordt geconsulteerd; GS stelt vast (feb '25)
Rol gemeenten	Gemeenten leveren input en worden geconsulteerd	Gemeenten werken mee aan opstellen afwegingskader (werksessie)	Gemeenten leveren input en worden geconsulteerd
Landelijk equivalent	Nationaal Plan Energiesysteem	n.v.t.	Programma Energiehoofdstructuur (PEH) en N-MIEK
Vaststellingsdatum	September 2024	September 2024	Februari 2025

Tabel 1: samenhang Energievisie/Afwegingskader/P-MIEK 2.0

2.4 Wisselwerking andere (ruimtelijke) beleidsplannen

Het P-MIEK 2.0 zal geen menukaart zijn die vanuit de verschillende sectoren bij de netbeheerders zal worden neergelegd (zie hoofdstuk 3.1). Sommige voorgenomen ruimtelijk/economische ontwikkelingen zullen qua tijd, plaats of omvang wellicht niet haalbaar blijken, vanuit het perspectief

van de ontwikkeling van het energiesysteem. Energie(infrastructuur) wordt meer sturend dan dat in het verleden is geweest. Bij het plannen van ruimtelijk/economische ontwikkelingen zal er dus aan de voorkant rekening moeten worden gehouden met energie, niet pas als sluitpost. Dit omdat energie-infrastructuur *kan* en *zal* uitgebreid worden, maar de snelheid daarvan is begrensd en niet voldoende om de totale vraag op tijd te bedienen.

In het P-MIEK 2.0 wordt geprogrammeerd op energieinfrastructuur, o.b.v. sectorale energievraag en -aanbod. Het P-MIEK 2.0 dient ook als input voor latere versies van het provinciale ruimtelijke arrangement (ervan uitgaande dat het ruimtelijke arrangement elke twee jaar wordt herijkt, zoals nu de intentie is) en als input voor de actualisatie van de Omgevingsvisie. Hier zal het ruimtebeslag van ontwikkeling van energie infrastructuur gewogen worden tegen alle andere opgaven die een beslag doen op de schaarse ruimte. Het ruimtelijk arrangement is op zijn beurt ook weer input voor (latere iteraties van) het P-MIEK. Zodat er aan de voorkant al rekening gehouden kan worden met waar bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen niet mogelijk zijn, omdat er prioritaire ruimteclaims op dat gebied liggen vanuit andere opgaven.

2.5 Formele status P-MIEK en daaruit volgende rol PS

Het P-MIEK 2.0 is te duiden als een programma onder de omgevingswet. Dit omdat de P-MIEK 2.0 een programma is voor beleidsontwikkeling, welke toeziet op een of meerdere onderdelen van de fysieke leefomgeving (zie pagina 18 van de notitie 'werkwijze programma's en projectbesluiten i.h.k.v. de Omgevingswet²). Daarom zullen we de werkwijze voor het opstellen van een programma volgen, die in 2021 met Provinciale Staten is overeengekomen. Hieronder worden de 5 stappen voor het opstellen van een programma kort benoemd, alvorens de invulling ervan voor de P-MIEK 2.0 wordt toegelicht. Zie bijlage 1 voor een schematische beschrijving van het 5-stappen plan

- Stap 1 – Startgesprek
- Stap 2 - Aanvullende kaderstelling
- Stap 3 – Opstellen programma
- Stap 4 – Vaststellen conceptprogramma door GS, met Statenbrief. Terinzagelegging van concept programma
- Stap 5 – Definitief vaststellen programma, inclusief nota van beantwoording, door GS

Het opstellen van het P-MIEK 2.0 begint met een startgesprek met de Statencommissie Milieu en Mobiliteit, o.b.v. een verkenning die de staten ontvangen, inclusief een Statenbrief (stap 1). Deze startnotitie volgt de kaders van de verkenning en zal dus bij voltooiing geagendeerd worden bij de eerstvolgende commissie M&M. Voor de uitvoering van het programma is er extra kaderstelling nodig (Stap 2). Dit gebeurt deels via het opstellen van de Energievisie en deels door het opstellen van een afwegingskader, welke gebruikt zal worden bij de weging van de projectenlijst. De commissie M&M zal middels een apart te plannen werksessie betrokken worden bij het opstellen van het afwegingskader. Het definitieve afwegingskader wordt uiteindelijk, in hetzelfde statenvoorstel als de energievisie, ter vaststelling aan Provinciale Staten aangeboden. Het verder opstellen van het programma (3), in het geval van de P-MIEK 2.0 het opstellen van de prioritaire projectenlijst, gebeurt door het kernteam P-MIEK. Gedeputeerde Staten stellen een concept van het programma vast (4), waarover Provinciale Staten middels een Statenbrief worden geïnformeerd. Reacties vanuit Provinciale Staten of eventuele insprekers, worden geadresseerd in de nota van beantwoording. Ditzelfde geldt voor reacties die komen uit de 6 weken terinzagelegging, onder het zienswijzen traject. Gedeputeerde Staten stellen uiteindelijk het programma, de P-MIEK 2.0, vast (5). Vanuit het IPO is er

² Zie: ['Werkwijze programma's en projectbesluiten i.h.k.v. de omgevingswet'](#)

een voorstel gekomen over hoe de besluitvorming in te richten. Bovenstaande aanpak is conform het IPO-voorstel.

3. Governance en samenwerking

3.1 Samenwerking/rolverdeling op integraal programmeren

Alhoewel de provincie eindverantwoordelijk is voor het opstellen van het P-MIEK 2.0, is gezamenlijke inzet nodig om tot een goed resultaat te komen. Daarbij heeft elke deelnemende partij zijn eigen rol/verantwoordelijkheid, die in onderstaand schema beschreven staat. Buiten de verantwoordelijkheden als individuele deelnemers, hebben de provincie, netbeheerders Tennet en Stedin, de drie regio's en de gemeenten Utrecht en Amersfoort een verdere verantwoordelijkheid als deelnemer van het kernteam P-MIEK, om (tussen)resultaten voor te bereiden, voordat deze in breder ambtelijk of bestuurlijk comité opgewerkt worden.

Deelnemer	Rol/verantwoordelijkheid
<i>Provincie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Procesregisseur • Stelt ultimo (tussen)resultaten vast, in GS/PS (afhankelijk per stap) • Verantwoordelijk voor voorbereiden (tussen)resultaten, als voorzitter van kernteam P-MIEK • Brengt eigen belang in als onderdeel van programmeringsproces • Verantwoordelijk voor borging projectenlijst in eigen (ruimtelijk) beleid • Visualiseert inzichten uit stap 1 op kaartmateriaal • Verantwoordelijk voor integrale programmering van de fysieke leefomgeving, via ruimtelijk arrangement (P-MIEK is input voor ruimtelijk arrangement) • Schakelpunt met Rijk (over aanlevering (tussen)resultaten, wisselwerking N-MIEK/P-MIEK, etc.)
<i>Stedin en TenneT</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft op basis van verkregen informatie uit Stap 1 inzicht in verwachte knelpunten • Geeft inzicht in de (on)mogelijkheden over ontwikkelingen van het energiesysteem, vanuit technisch en financieel perspectief. • Verantwoordelijk voor opstellen criteria afwegingskader (Stap 2) die gaan over realiseerbaarheid en systeemtoets • Vertalen uitkomsten in Investeringsplannen en langetermijnscenario's
<i>Rijk (EZK)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Levert kaders en handreikingen over opstellen Integraal Programmeerproces • Verantwoordelijk voor wisselwerking N-MIEK/P-MIEK
<i>Gemeenten en regio's</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Leveren capaciteit voor de verschillende stakeholdersessies/werkateliers. • Bieden inzicht in verwachte ruimtelijk/economische ontwikkelingen • Bieden bestuurlijke ruimte en capaciteit voor opwerken van de verschillende tussenstappen • Brengt eigen belang in als onderdeel van programmeerproces
<i>Gasunie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft inzicht in verwachte ontwikkelingen H2-backbone en (on)mogelijkheden bij programmering van aftakkingen van de backbone

Overig	<ul style="list-style-type: none"> • Naar behoeften van het moment zal er ook contact zijn met verschillende stakeholders die niet tot de uitvoerende partijen worden gerekend. Denk dan aan Eneco, energie coöperaties, eigenaren van warmtenetten, grootgasverbruikers, wateretc.
--------	--

Tabel 1: Deelnemers en hun beoogde rollen/verantwoordelijkheden

3.2 Besluitvorming Integraal Programmeren

Het in de startnotitie vaststellen van een helder en navolgbaar besluitvormingsproces is van essentieel belang bij het programmeren van het regionale energiesysteem. Idealiter voorkomen we dat we prioriteringskeuzes hoeven te maken; in eerste instantie zal altijd geprobeerd worden om aan alle energievraag te voldoen, al dan niet door het maken van slimme keuzes, toepassen van innovatieve technieken en het slim programmeren van ruimtelijk/economische ontwikkelingen. We moeten ons echter ook voorbereiden op de mogelijkheid dat er weldegelijk geprioriteerd zal moeten worden tussen energie infrastructuur projecten. Om dat, later in het proces, goed te kunnen doen, dienen we in deze startnotitie al met alle deelnemende partijen overeen te komen *hoe* we dat gaan doen. Dus: op welk moment, komt welk (tussen)resultaat, op welke bestuurlijke tafel, en welke invloedsruimte krijgen de deelnemers van die tafel op dat moment. Belangrijk om hierbij aan te merken is dat de Energievisie een eigen besluitvormingsproces heeft, met een hoge mate van participatie en inspraak bij de deelnemende partijen. Voor een toelichting van het besluitvormingsproces van de Energievisie, zie de startnotitie daarvan [hier](#)³.

Figuur 3 geeft, per stap van het stappenplan Integraal Programmeren, de voorgestelde besluitvorming weer.

Stap Integraal programmeren	Voorgestelde governance
0 - Startnotitie	Startnotitie <i>ambtelijk</i> voorbereid door kernteam P-MIEK. Conceptversie naar de EB en bestuurlijke regiotafels KNR/RES, etc. <i>Vaststelling door GS</i> . Startnotitie ter informatie naar Colleges B&W en raden + Startgesprek met PS; beiden kunnen aandachtspunten meegeven
1 - Verkrijgen van inzicht	Deze stap wordt ambtelijk gedaan, zonder bestuurlijke besluitvorming
2 - Energievisie en Afwegingskader	Energievisie wordt vastgesteld door PS . Afwegingskader wordt ambtelijk voorbereid door kernteam P-MIEK, inclusief stakeholdersessies met gemeenten. Dan een <i>rondje langs de bestuurlijke regiotafels</i> voor input en een <i>werksessie met PS</i> . Definitief afwegingskader wordt vastgesteld door PS
3 - Ontwerpen ontwikkelvarianten	Ontwikkelvarianten door kernteam P-MIEK voorbereid. Geen bestuurlijk moment voorzien
4 - Keuze ontwikkelvarianten	Scoring/weging van projecten/ontwikkelvarianten voorbereid door kernteam P-MIEK. Gevalideerd in stakeholdersessies. Bespreken van <i>scoring op bestuurlijke regiotafels, statencommissie M&M en in de EB</i> . Concept <i>P-MIEK 2.0 ligt (6 weken) ter inzage</i> . GS stelt vast , inclusief Nota van Beantwoording.
5 - Borgen en uitvoeren	Elke individuele partij verantwoordelijk voor vertaling projectenlijst in (ruimtelijk) beleid/ Investeringsplannen

Figuur 2: Voorgestelde besluitvorming P-MIEK 2.0

³ Bron: <https://stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/1-Startdocument-energievisie.pdf>

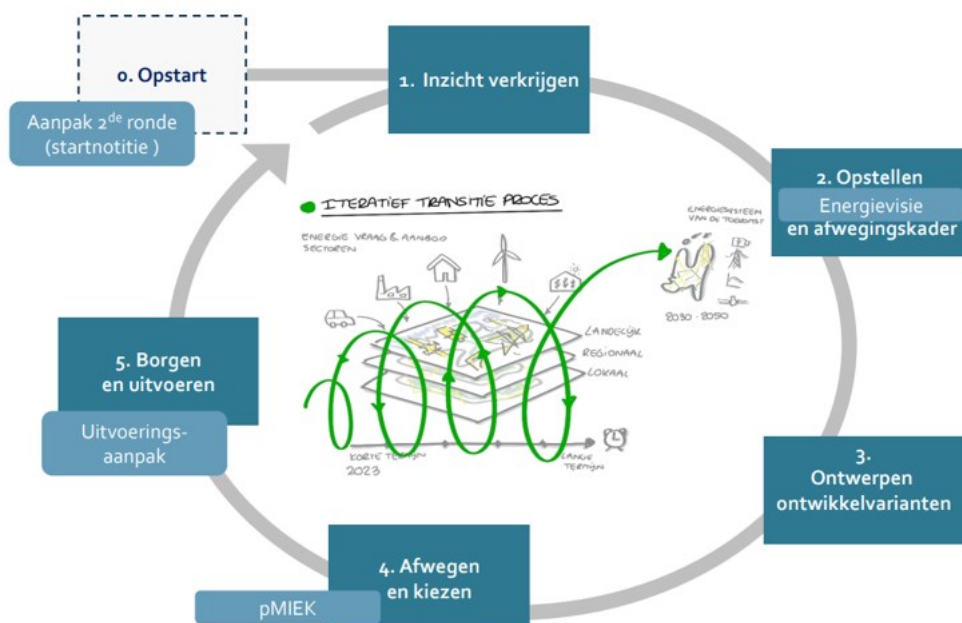
4. Uitwerking stappenplan

Dit hoofdstuk beschrijft de Utrechtse uitwerking van het stappenplan Integraal Programmeren, inclusief een doorwerking in de planning. Paragraaf 4.1 beschrijft de algemene uitwerking en planning, paragraaf 4.2 gaat in op de activiteiten per stap.

4.1 Stappenplan en planning

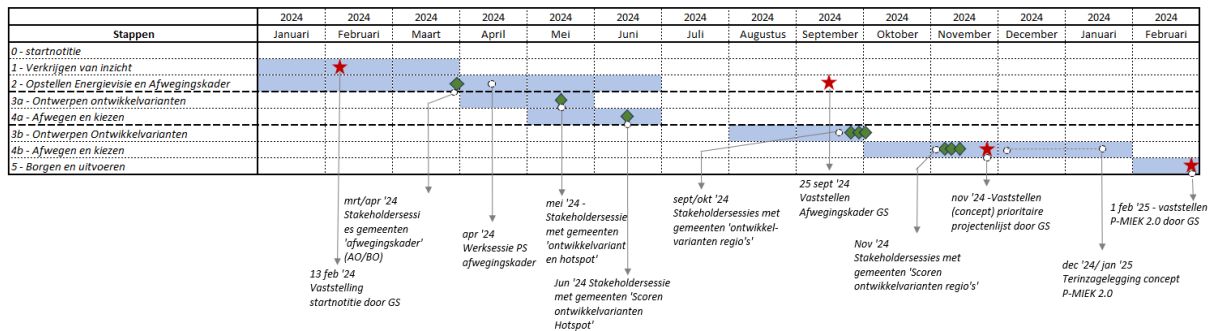
Onderstaande figuur geeft op hoofdlijnen weer wat de stappen zijn tijdens het integraal programmeren van de energie-infrastructuur. Dit stappenplan is door de Werkgroep Integraal Programmeren (WIP) uitgewerkt in voorbereiding op de P-MIEK 1.0 en wordt door elke provincie als basis gebruikt voor het programmeren van het regionale energiesysteem.

Zoals duidelijk wordt in *Figuur 4*, zijn Stap 1 en 2 van het stappenplan integraal programmeren identiek voor de P-MIEK 2.0 en het opstellen van de Energievisie. Dit komt omdat de Energievisie een noodzakelijke tussenstap is van de P-MIEK 2.0. In de Energievisie worden de richtinggevende en structurerende keuzes uitgewerkt, die later in de P-MIEK cyclus gebruikt worden bij het programmeren en prioriteren van de regionale energie-infrastructuur. Naast input voor de P-MIEK 2.0, dient de Energievisie ook als input voor de herijking van de Utrechtse omgevingsvisie. De Energievisie en de P-MIEK 2.0 worden in onderlinge samenspraak opgesteld.

Figuur 3: Stappenplan Integraal Programmeren, zoals uitgewerkt door de WIP

Figuur 4 is een weergave van de planning van de gehele P-MIEK 2.0. Belangrijk om te benoemen is dat Stap 3 & 4 zijn opgedeeld in twee delen. De eerste iteratie zal op hotspot niveau zijn (bijvoorbeeld het zuidwesten van de provincie Utrecht, waar een aantal grote fabrieken liggen met een verduurzamingsopgave en waar mogelijk de aftakking van de H2-backbone richting Lage Weide geprogrammeerd zal worden (zie Programma Energie Hoofdstructuur, PEH)). Op hotspot niveau zullen stap 3 en 4 apart doorlopen worden, *als oefening*, waardoor er op een kleinere schaal geoefend kan worden met het ontwerpen van ontwikkelvarianten.

Figuur 4: Tijdslijn P-MIEK 2.0

Resultaten uit deze eerste iteratie zullen worden gebruikt als uitgangspunten voor de iteratie op provincieschaal, maar zullen wel bijgesteld kunnen worden a.d.h.v. de inzichten uit de provinciale iteratie.

4.2 Uitwerking per stap

In de volgende paragraaf wordt per stap van het stappenplan uitgewerkt welke activiteiten voorzien zijn, door wie en met welk beoogd doel.

Stap 0 – Startnotitie (nov '23- feb '24)

Doel:

Het creëren van een basis waarop kan worden teruggevallen als later in het proces er discussie/onenigheid ontstaat over de te nemen stappen of over besluitvorming.

Activiteiten:

- Afspraken formuleren over samenwerking en besluitvorming P-MIEK 2.0.
- Een uitwerking van het stappenplan Integraal Programmeren, inclusief een planning.
- Vaststellen van de startnotitie door GS van de provincie Utrecht.

Rolverdeling:

- Startnotitie wordt op onderdelen invulling aan gegeven binnen het kernteam P-MIEK. De provincie heeft de pen vast.
- Een conceptversie van de startnotitie wordt besproken op bestuurlijke tafels van de drie regio's (Food Valley, U10 en Amersfoort). Feedback vanuit de regiotafels wordt verwerkt in de definitieve versie van de startnotitie.

Resultaat:

Een breed gedragen startnotitie met heldere afspraken over samenwerking/besluitvorming en de uitvoering van het stappenplan.

Stap 1 – Verkrijgen van inzicht (jan '24 – mrt '24)

Doel:

Verkrijgen van inzicht in de huidige situatie en ontwikkeling van energievraag en aanbod, alsmede huidige situatie en verwachte ontwikkeling van energie-infra. Daaruit knelpunten signaleren.

Activiteiten:

- Inventariseren en analyseren van de beschikbare data. Denk daarbij aan data uit de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) Zuidwest, de drie RES'sen, de CES Cluster 6, Stysteemstudie provincie Utrecht, NPE, PEH, huidige IP's van de netbeheerders (2024-2033) én de informatie uit de stakeholder bijeenkomsten van de P-MIEK 1.0.
- Expertsessies per domein (wonen, werken, mobiliteit, etc.), waarin de verwachte ontwikkelingen voorbij 2030 zo goed als mogelijk ingekleurd worden.
- Uitvraag bij gemeenten om nieuwe ontwikkelingen, of ontwikkelingen die in het laatste jaar zich hebben geconcretiseerd, aan te dragen
- Verwerken van input in kaartmateriaal.

Rolverdeling:

- Alle deelnemende partijen delen beschikbare informatie. Kernteam P-MIEK doet de inventarisatie en analyse van de beschikbare data en organiseert ook de (kleinschalige) expertsessies per domein
- Netbeheerders maken inzichtelijk welke schuifruimte er ontstaat achterin de zichtstermijn van het huidige IP (2024-2033) en maken inzichtelijk of de aangeleverde data helpt om de scenario's waarmee zij werken in hun investeringsmethodiek, aangescherpt kunnen worden o.b.v. de opgehaalde informatie.

Resultaat:

Inzicht in de huidige situatie van-, verwachte ontwikkelingen van- en knelpunten rondom energie-infrastructuur. Daarnaast ook een inzicht in welke ontwikkelingen (m.n. voorbij 2030) we nog niet kennen, waar de Energievisie kan helpen om invulling aan te geven.

Stap 2 – Opstellen energievisie en afwegingskader (feb '24-sep '24)

Doel:

Overeenstemming te krijgen over welke ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden meegenomen in integraal programmeren en het opstellen van een afwegingskader, waarmee in stap 4 de ontwikkelvarianten worden gescoord.

Activiteiten:

Opstellen van een energievisie en afwegingskader (ambtelijk, kernteam P-MIEK)

- Opstellen van een *energievisie*, o.b.v. beleidsdoelstelling, gewenste ontwikkelingen en het verkregen inzicht in ruimtelijk-economische ontwikkelingen uit Stap 1.
- Opstellen van een *afwegingskader* (o.b.v. de handreiking afwegingskader van de WIP).

Valideren en aanvullen afwegingskader (bestuurlijk)

- Organiseren van een werksessie met Provinciale Staten om verder invulling te geven aan afwegingskader
- Organiseren van regiosessies (bestuurlijk) en EB om afwegingskader te valideren en verder aan te scherpen.

Vaststellen van afwegingskader

- Vaststellen van het afwegingskader door PS

Rolverdeling:

- Provincie Utrecht houdt de pen vast bij opstellen Energievisie en afwegingskader. Kernteam P-MIEK fungeert als klankbordgroep. PS wordt betrokken bij validatie/aanscherping van

kader. Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor opstellen criteria rondom realiseerbaarheid en systeemtoets.

- Gemeenten worden bestuurlijk betrokken bij het valideren en aanscherpen van afwegingskader en Energievisie.

Resultaat:

Een breed gedragen en vastgestelde Energievisie en afwegingskader, die in stap 4 toegepast zullen worden om ontwikkelvarianten te scoren.

Stap 3 – Ontwerpen ontwikkelvarianten (apr '24 – sep '24)

Doel:

Het ontwikkelen van een aantal logische en maakbare varianten voor de ontwikkeling van het energiesysteem (inclusief conversie en opslag), als response op de gesignaleerde knelpunten uit stap 1.

Activiteiten:

- Opstellen van verschillende concept ontwikkelvarianten (door het kernteam P-MIEK). De verschillende ontwikkelvarianten vertegenwoordigen verschillende beleidsdoelstelling (ruimte voor wonen, verduurzaming industrie, inpassing flex, etc.). Focus ligt op *sturende* energie-infrastructuurprojecten; projecten die het kip/ei probleem kunnen doorbreken.
- Valideren en verder aanscherpen van de ontwikkelvarianten in regionale stakeholdersbijeenkomsten. Bieden de ontworpen varianten een passende oplossing voor de regionale knelpunten? In de stakeholderbijeenkomsten wordt het aantal varianten ook teruggebracht tot een behapbaar aantal voor scoring in de volgende stap.
- Eerste iteratie op hotspot niveau om te oefenen. Daarna een iteratie op provinciale schaal.

Rolverdeling:

- De ontwikkelvarianten worden in concept ontwikkeld door het kernteam P-MIEK, en worden verder invulling gegeven in brede stakeholderbijeenkomsten, met ambtenaren uit de domeinen wonen, werken, mobiliteit, opwek van de betrokken gemeenten.

Resultaat:

- Een behapbaar aantal ontwikkelvarianten (3-4) die gescoord zullen worden in stap 4, a.d.h.v. het afwegingskader uit stap 2.

Stap 4 – Scoren en wegen ontwikkelvarianten (okt '24 – nov '24)

Doel:

Het maken van een breed gedragen en bestuurlijke keuze over een samenhangende 'pakketjes' voor uitbreiding van de regionale energie-infrastructuur.

Activiteiten:

- Opgestelde ontwikkelvarianten conceptueel scoren, door het P-MIEK kernteam, eventueel aangevuld met benodigde aanvullende expertise. Onderbouwing van de weging koppelen aan de verschillende beleidsdoelen en het ontwikkelen van een 'narratief' over welke regionale ruimtelijk/economische ontwikkelingen elke ontwikkelvariant faciliteert.

- Het organiseren van regionale stakeholderbijeenkomsten om in een bredere samenstelling input/feedback te krijgen voor de conceptuele scoring van de verschillende ontwikkelvarianten.
- Bespreken van de conceptuele weging op de verschillende, bestuurlijke, regiotafels.
- Vaststellen van de gescoorde ontwikkelvarianten door GS, waarmee dus ook een prioritaire projectenlijst ontstaat.

Rolverdeling:

- Ambtelijk wordt in eerste instantie door het kernteam P-MIEK een weging voorbereid. Deze wordt breed ambtelijk gevalideerd tijdens stakeholderbijeenkomsten.
- Bestuurlijk wordt de ambtelijke voorbereiding besproken op regionale tafels en voorbereid voor de EB. Via de EB gaat de weging van ontwikkelvarianten naar GS ter vaststelling

Resultaat:

- Een prioritaire projectenlijst voor de ontwikkeling van het regionale energiesysteem; het P-MIEK 2.0

Stap 5 – Borgen en uitvoeren (Feb'25 – onbepaald)

Doel:

Het doorvertalen van de projectenlijst in ruimtelijk beleid van de (lokale) overheden en de IP's van de netbeheerders.

Activiteiten:

- *Evalueren* van de gekozen werkwijze, de samenwerking en het resultaat door alle deelnemende partijen
- *Monitoren* van de vertaling van de projectenlijsten in relevante beleidsdocumenten/uitvoeringsplannen

Rolverdeling:

- Kernteam P-MIEK is primair verantwoordelijk voor de evaluatie.
- EB is, uiteindelijk, verantwoordelijk voor monitoring van doorwerking van projectenlijst in regionaal (ruimtelijk) beleid.

Resultaat:

- Een Programmering Energie Infrastructuur (PEI).

5. Bijlage

5.1 BIJLAGE 1- Aanpak opstellen programma onder omgevingswet

